

Державна підтримка сімей, у яких народжуються діти

Світлана Ананко

головний спеціаліст відділу з питань соціального захисту Управління соціального, трудового та гуманітарного законодавства Департаменту конституційного, адміністративного та соціального законодавства Міністерства юстиції України

Кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного і соціального розвитку (ст. 8 Закону України «Про охорону дитинства»).

Звістка про народження дитини завжди супроводжується великою родинною радістю, приємними емоціями та батьківською турботою.

Водночас фінансове питання в народженні дитини частково бере на себе держава, адже вона зацікавлена в покращенні демографічного стану.

Соціальна турбота держави є одним з її пріоритетів та одним з основних інструментів подолання бідності. Урядом України вживаються заходи із соціального захисту сімей, у яких народжуються діти.

Відповідно до Конституції України сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою.

Чинним законодавством передбачено, що кожна сім'я, у якій народилася дитина, має право отримати державну допомогу.

Такою допомогою з боку держави є зокрема такі види допомоги, як допомога у зв'язку з вагітністю та пологами, народженням дитини, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Право на отримання допомоги при народженні дитини в Україні мають усі

батьки. Це право не обмежується ні родом діяльності, ні наявністю або відсутністю місця роботи тощо. Допомога при народженні дитини виплачується як підприємцям, так і державним службовцям, як студентам, так і безробітним.

Передусім слід зазначити, що Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» встановлено гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми шляхом надання державної грошової допомоги з урахуванням складу сім'ї, її доходів та віку дітей.

Відповідно до цього Закону призначається такий вид державної допомоги сім'ям з дітьми, як зокрема допомога при народженні дитини.

Умови призначення і виплати допомоги при народженні дитини визначає Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1751 (із змінами та доповненнями).

Відповідно до положень цього Порядку допомога при народженні дитини надається одному з батьків дитини, опікуну, які постійно проживають разом з дитиною, з метою створення належних умов для її повноцінного утримання та виховання.

Варто звернути увагу на те, що допомога при народженні дитини, яка народилася після 8 квітня 2011 р., надається в сумі, кратній 30 розмірам прожиткового мінімуму, — на першу дитину; кратній 60 розмірам прожиткового мінімуму, — на другу дитину; кратній 120 розмірам прожиткового мінімуму, — на третю і кожную наступну дитину.

Виплата допомоги здійснюється одноразово в десятикратному розмірі прожиткового мінімуму при народженні дитини, решта суми допомоги на першу дитину виплачується протягом 24 місяців, на другу дитину — 48 місяців, на третю

і кожную наступну дитину — 72 місяців рівними частинами.

Так, відповідно до положень статті 12 Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» прожитковий мінімум у 2012 році для дітей віком до шести років затверджено в таких розмірах:

- з 1 січня — 893 гривні,
- з 1 квітня — 911 гривень,
- з 1 липня — 917 гривень,
- з 1 жовтня — 930 гривень,
- з 1 грудня — 961 гривня.

При цьому розмір та строк виплати допомоги, яка призначається одному з батьків дитини, визначається з урахуванням кількості живонароджених та всиновлених дітей (ураховуючи померлих), які до народження дитини перебували на утриманні особи, якій призначається допомога, її чоловіка (дружини), крім дітей, від виховання яких зазначена особа (її чоловік, дружина) відмовилась, а також дітей, які передані на виховання іншій особі, та повнолітньої дочки (повнолітнього сина) чоловіка, які не були всиновлені дружиною.

У разі народження двійні або більшої кількості дітей кожна дитина з їх числа вважається наступною.

У разі народження мертвої дитини допомога при народженні дитини не призначається.

Щодо призначення допомоги при народженні дитини опікуну слід зазначити, що така допомога призначається на кожную взятую під опіку дитину в розмірі, установленому при народженні першої дитини.

У разі, якщо допомога при народженні дитини вже була призначена до моменту встановлення опіки, виплата допомоги опікуну продовжується у такому самому розмірі.

Однак при влаштуванні дитини до дитячого закладу на повне державне утримання допомога призначається і виплачується в розмірі, установленому для першої дитини, шляхом перерахування ко-

штів на відкритий в установі уповноваженого банку рахунок дитини.

Важливо зазначити про те, що однією з умов призначення допомоги при народженні дитини є те, що звернення за її призначенням повинно надійти до органу праці та соціального захисту населення за місцем проживання не пізніше, ніж через 12 календарних місяців після народження дитини.

Щодо переліку документів, які необхідні для призначення допомоги при народженні дитини, слід зазначити, що до органу праці та соціального захисту населення подаються:

1) заява одного з батьків (опікуна), що складається за формою, затверджену Мінсоцполітики;

2) копія свідоцтва про народження дитини;

3) витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про народження дитини для виплати допомоги у зв'язку з народженням дитини, виданий відділом реєстрації актів цивільного стану, або довідка для призначення допомоги при народженні дитини, видана виконавчим органом сільської, селищної, міської (крім міст обласного значення) рад. Жінки, які постійно проживають (зареєстровані) на території України і народили дитину під час тимчасового перебування за межами України, подають видані компетентними органами країни перебування і легалізовані в установленому порядку документи, що засвідчують народження дитини, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України.

Особи, що звертаються за призначенням допомоги при народженні другої дитини або наступних дітей, подають також довідку про склад сім'ї та копію свідоцтва про народження кожної дитини, яка враховується при визначенні розміру допомоги.

Що стосується опікунів, то, крім вищезазначених документів, вони подають копію рішення про встановлення опіки.

Допомога при народженні дитини в разі її смерті виплачується на підставі копії свідоцтва про народження дитини або витягу з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про народження дитини, копії свідоцтва про смерть, витягу з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про народження дитини для виплати допомоги у зв'язку з народженням дитини, виданого відділом реєстрації актів цивільного стану, чи довідки для призначення допомоги при народженні дитини, виданої виконавчим органом сільської, селищної, міської (крім міст обласного значення) рад.

Звертаємо увагу на те, що в окремих випадках органи праці та соціального захисту населення можуть призначати допомогу на підставі дублікату витягу з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про народження дитини для виплати допомоги у зв'язку з народженням дитини, виданого відділом реєстрації актів цивільного стану, або дублікату довідки для призначення допомоги при народженні дитини, виданої виконавчим органом сільської, селищної, міської (крім міст обласного значення) рад.

Допомога при народженні дитини призначається і виплачується одному з батьків дитини (опікуна) органами праці та соціального захисту населення за місцем їх реєстрації. Крім цього, допомога може бути призначена за місцем фактичного проживання за умови подання довідки про неодержання зазначеної допомоги в органах праці та соціального захисту населення за місцем реєстрації.

Що стосується процедури подання та розгляду документів для призначення допомоги при народженні дитини, то слід зазначити таке.

Документи повинні подаватися особою, яка претендує на призначення допомоги, особисто. За наявності письмової заяви особи, яка претендує на при-

значення зазначеної допомоги, але за станом здоров'я або з інших поважних причин (догляд за інвалідом I групи, дитиною-інвалідом віком до 16 років тощо) не може особисто зібрати необхідні документи, збір зазначених документів покладається на органи, що призначають допомогу.

Подані документи розглядаються органом, що призначає та здійснює виплату державної допомоги, протягом 10 днів з дня подання заяви.

Після прийняття відповідного рішення орган праці та соціального захисту населення надсилає заявникові письмове повідомлення про призначення державної допомоги чи про відмову в її наданні із зазначенням причини відмови та порядку оскарження цього рішення.

При цьому варто зазначити, що органи, які призначають і виплачують державну допомогу, мають право перевіряти матеріальне становище сімей з дітьми.

Досить часто виникає питання стосовно припинення виплати допомоги при народженні дитини.

Основними обставинами припинення виплати вказаної допомоги є:

позбавлення отримувача допомоги батьківських прав;

відмова отримувача допомоги від виховання дитини;

нецільове використання коштів і незабезпечення отримувачем допомоги належних умов для повноцінного утримання та виховання дитини;

відібрання дитини в отримувача допомоги без позбавлення батьківських прав;

тимчасове влаштування дитини на повне державне утримання;

припинення опіки або звільнення опікуна від його повноважень щодо конкретної дитини;

перебування отримувача допомоги в місцях позбавлення волі за рішенням суду;

усиновлення дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування; смерть дитини; смерть отримувача допомоги; виникнення інших обставин.

Виплата допомоги припиняється з місяця, що настає за місяцем, у якому виникли зазначені обставини, за рішенням органу, який призначив допомогу.

Однак доцільно зазначити, що в окремих випадках виплата допомоги може бути поновлена в разі, коли особа, що фактично здійснює догляд за дитиною (один з батьків дитини, опікун), звернулася протягом шести місяців після припинення виплати допомоги до органу, що призначив допомогу, з письмовою заявою. Такими випадками можуть бути зокрема позбавлення отримувача допомоги батьківських прав; тимчасове влаштування дитини на повне державне утримання; перебування отримувача допомоги в місцях позбавлення волі за рішенням суду тощо.

На превеликий жаль, отримуючи матеріальну підтримку від держави, не всі батьки створюють належні умови для повноцінного утримання та виховання дітей.

З метою здійснення контролю та уникнення нецільового використання такої допомоги та створення належних умов для утримання дітей головні державні соціальні інспектори і державні соціальні інспектори органів праці та соціального захисту населення разом з управліннями (відділами) у справах сім'ї та молоді, службами у справах дітей і органами опіки та піклування здійснюють вибіркове обстеження окремих сімей.

У разі встановлення факту нецільового використання коштів зазначені органи подають керівнику органу, що призначив допомогу при народженні дитини, пропозиції щодо припинення її виплати.